

Tankar kring bókina Hellurnar - ein niðursetubygð

Frits Johannesen ummælir bókina »Hellurnar - ein niðursetubygð« eftir Helenu Samuelssen:

14. august í ár var ein hópur av fólki komið saman á Hellunum til 150 ára fagnaðardagin hjá Hellunum sum niðursetubygð. Hetta var ein glasilgur dagur, ein av teimum bestu, tú hevur livað. Summarið hevði verið av tí besta í manna minni, so vón var til, at lotan á hesum fagnaðardegi eisini fór at vera ein av teimum frægu.

Sólskin hevði verið í fleiri dagar, men kvøldið fyri dró hann á luftina og fór at regna. Illsligt var um morgunin, men ikki fall fólkið í fátt, sum stílaðu fyri hátíðarhaldinum. Tey høvdu verið seint uppi kvøldið fyri, og henda fagnaðardag vóru tey snemma á fótum. Eitt sindur av vindi var, og tað vætti úr honum.

Kl. 14:00 skuldi hátíðarhaldið byrja. Lúkkutið sá sólin. Skjótt er Harranum um. Lotan framman fyrir bønhusið gjørdist ein fagnaðarlota av teimum bestu. Hornorkestrið spældi, roður vóru hildnar og sangir sungnir.

Tá ið farið verður undir

Seinastu skúlabørnini hjá Lovisu á Hellunum. Dreingirnir f. v. Jens Petur, Atli, Hans Jakku. Genturnar f. v. Jenny, Mina, Kristina, Dagný, Jóhanna Thomina og Maria

so stórt tiltak, eru nógvir endar, sum skulu røkka og nógvir leysir endar, ið skulu knýstast. Alt skal passa saman og vituligt er: Einku kemur av sær sjálvum.

Søga um niðursetubygð
Tað var hugaligt at siggja, hvussu fólk gingu upp í hetta. Kvøldið fyri sátu allar kvinnur, sum vóru barnvaksnar á Hellunum og

smurdu breyð á Bønhusloftinum. Eg hugsi, at her var mikil skaldskapur í hesi løtu. Her sátu tær og prátu um farna tíð og farnar dagar, um heimbygdina, um skyldskap, vinskapi, um gleðisløtur, sorgardagar, ljóðkætt ungdomsliv, hús og lonir, húsfolk, ættfedrar, niðursetufólk o. s. fr. Hansina, skyldkonan segði: „Frits, vil tú ikki hava ein duss, æðrenn tú fert yvir aftur.“ „Á jú, takk, jú, takk.“

Setti meg millum hetta væla lið av skyldfólki og eftirkomarum frá niðursetufólkunum. Og hugsa tær, at liðin vóru einans 150 ár síðan fyrsta greivið varð sett í fløttin á Hellunum. Summi av okkum, ið sátu her, vóru einans í fjórða lið. Tað er so litið í mun til so mangt annað, tá ið roknað verður fleiri hundráð ár aftur í tíðina. Men hóast tað, so er hetta søga - søgan um eina niðursetubygð.

Alt, sum havt varð á munni hetta kvøld, var tær opinberað í bókini sum kom út. Helena Samuelssen, dóttir Janu og Ansgar Jensen - ættað av Hellunum,

hefur skrivað bókina. Helena er í fjórða liðið og fimta liðið. Lamba Símun er langabbi hennara í móðirættina og Janus er oldurabbi í faðirættina, so hon ber niðursetufólkinu við sær í báðar ættir.

Ein leskilig bók

Hetta er ein forvitnislig bók. Martin Holm, sáli, segði altíð við okkum, meðan vit gingu á Føroya Lærarskúla, tá ið hann fekk eina væl úr hondum greidda bók í hendi, at bókina var leskilig. Soleiðis kanst tú málbera teg um hesa bók, at hon er leskilig.

Kápumyndina hevur Heðin Kamsdal gjørt. Hann er í fjórða lið. Hann er langabbasonur Lamba Símun. Hann er ófóru at mála ljós. Eg hugsi at myndin er væl vald. Sólin hvørur í november á Hellunum og sæst ikki aftur fyrr enn í februar.

Veturljós er í myndini. Kanska hevur ljósið ment seg so mikið, at tað er komið út í februar. Fannirnar á Sandfelli aftan til eru eitt sindur dökkar, og mjørkin, ið hongur um tindin, er ikki enn árligur. Hann er heldur dimmur á at lita. Men vetrarljósið spælir í tekjum og skjóldróm í bygdini og kastar sitt skin yvir bóg og ong, grýti, hamrar, vatnærir og Blotan.

Helena hevur kastað ljós yvir sína heimbygð. Hon

hefur kínt og strokið hvørt mansbarnið á hesum kargu klettum við yndi og kærlleika. Hóast frá naturrinnarhond mangt var karlagið, tykist mær, meðan lisið verður, hevur hetta verið eitt gott samfelag at búð í. Tað ber bókina boð um.

Vóru eitt við náttúrina

Hetta er ein søga um eina bygð, sum verður reist úr ongum. Soleiðis verður sagt um allar bygdir í Føroyum, men fæstu kunnu vísa á fólkinu, sum festu búgva - um teirra stríð ímóti veðri og vindi. Stríðið stendur um at yvirleva. Mundu ikki fólk úr Fuglafirði og úr Oyndarfirði eygleiða hesi fólk og standa spyrjandi: Fara tey nú at koma undan, fara tey at klára tað? Grannabygdin hava fylgt við og undrast yvir hesi treisku fólk, sum fóru heimanífrá og settu seg niður í oyðuna, veltu upp úr nýggjum, soktu sjógvin, og vóru eitt við náttúrina frá ungum árum av til ellisár. Hugast kann, at eygleiðarnir onkuntíð hava hugt við skeivum eygum eftir hesum fólki. Seta seg undir Rættarhamar, har sum Guldbrandsellið var og Rustafjall holvdi yvir bygð, fæ og fólk - at tey høvdu so gott mótt og vágadu so nógv! Hetta vóru einabýgar, og eingin metir einbýlið við tað, tað er vert. Heldur ikki eygleiðarnir.

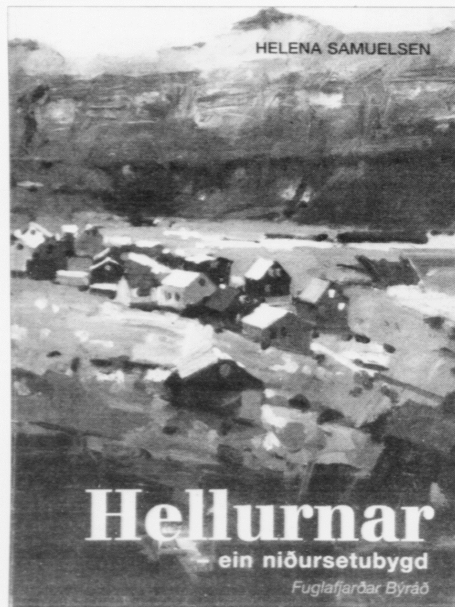
Men mær tykir tey á ein

hátt hava verið frælsari enn tey, sum hava eygleið. Hóast tey fæstu fingur ognarrætt til tað dyrkaðu jörðina, var hetta teirra. Indianarin segði: Hvussu kann eg eiga jörðina, tá ið eg ikki eigi luftina, sum eg andi í meg? Her haldi eg hellumenn vísu stórsinni, at teir ikki fóru í rættin við sínum hevdsrætti til jörðina, sum teir høvdu dyrkað og brúkt.

Tankin er jú at koma væl undan uttan at hava notið nakran ágóða frá ognarnomnum, nei, tá ið gerðini eru innlögð og dyrkað, kemur tann smáttkornið ognarnaðurin og krevur sitt. Soleiðis hevur tað altíð verið, og soleiðis blívur tað við at verða. Eg skal ikki fara út í æsir í hesum, tí boðskapurin um hetta stendur jú í bókini. Men eg má venda aftur til indianan og hellumenn. Teir høvdu tað gott, sum var. Teir áttu ikki jörðina, men fingur tað, sum jörðin gav, og tað var gott. Teir komu undan.

Kennist sum endurskin

Sumt í hesi bók kennist tú við, og er hetta sum eitt endurskin av tí, tú hevur fingið at vita heimanífrá. Faðir segði mær, at hann gekk fyrsta skúlaárið á Hellunum. Hann búði hjá Jóhannesi. Kona Jóhannes, Jóhanna var fastir pápa og Jóhannes var sonur Lamba Jakup, so faðir og Jóhannes vóru triðji og annar, so her var næsta

Hellurnar
- ein niðursetubygð

Fuglafjarðar Býráð

Fuglafjarðar býráð hevur givið út bókina um Hellurnar - sum Helena Samuelssen hevur skrivað. Heðin Kamsdal hevur tekna permumyndina